

Acta | Artis

Estudis d'Art Modern

ARTICLES

De la «Sevilla Tiburtina» a la ciudad «fundada en el agua». Arquitectura, ciudad y paisaje en Italia en el viaje a Jerusalén de Fadrique Enríquez de Ribera (1518-1520). [Carlos Plaza](#)

Humanismo y manifestaciones artísticas en el *milieu* del cardenal Alessandro Farnese (1520-1589). La retratística de «familiares» y «allegados» en Roma. [Macarena Moralejo](#)

La estancia en Nápoles de pintores españoles de la segunda mitad del siglo xvii. El caso de «Giuseppe spagnuolo». [Ida Mauro](#)

Stregonerie mitologiche ed esercizi di *connoisseurship* tra le opere romane di Domenicus van Wijnen. [Tania De Nile](#)

Gregorio Guglielmi tra Stoccarda, Vienna e Berlino. Sviluppo e percorsi di un artista romano nell'Europa del Settecento. [Matteo Borchia](#)

El *Kavalierstour* de Juan V por Europa: génesis, precedentes y significado de un viaje frustrado. [Pilar Díez del Corral Corredoira](#)

Sergel in Naples and Pompeii: an Artistic Station in the Dark. [Tomas Macsotay](#)

Domingo Álvarez Enciso: redes de apoyo e influencias. [Myriam Ferreira](#)

Carlos Félix de Vargas Machuca y la *Colección de los edificios y planes del célebre arquitecto Andrea Palladio: sacada de la que publicó Octavio Bertotti Scamozzi, con la versión castellana de las ilustraciones que hizo este autor*. [Francisco Merino Rodríguez](#)

APORTACIONES BREUS

Políticas culturales de la Casa Ducal de Pastrana. Recepción de obras italianas en el convento de Carmelitas Descalzos de San Pedro de Pastrana (siglos xvii y xviii). [Esther Alegre Carvajal](#)

CRÒNICA

Spagna e Italia in dialogo nell'Europa del Cinquecento. [Marzia Faietti](#)

La remodelació de la col·lecció d'art del Renaixement i el Barroc del Museu Nacional d'Art de Catalunya (2018). [Joan Yeguas i Gassó](#)

RESSENYES

PUBLICACIONES

Renacimiento anacronista, Alexander Nagel i Christopher S. Wood. [José Riello](#)

Espanoles en la corte de los Medici. Arquitectura y política en tiempos de Cosimo I, Carlos Plaza. [Francisco Merino Rodríguez](#)

Velázquez. El placer de ver pintura, Ximo Company. [Eva March](#)

PUBLICACIONES D'ACAF/ART

Pintura española en la Colección Mascort. Visiones 1800-1950, Rosa M. Creixell Cabeza. [Mireia Freixa](#)

ARXIU

El V centenari de la mort de Leonardo da Vinci

La recepció de Leonardo da Vinci en la historiografia artística catalana de la segunda mitad del siglo xix. [Sara Gutiérrez Ibáñez](#)

Leonardo y Martin. Por otros quinientos años de vida y fortuna, entre cordura y quimera, de Leonardo da Vinci. [María Bendito](#)

Il Cenacolo di Leonardo da Vinci del pittore Giuseppe Bossi nei giudizi d'illustri contemporanei, Giovanni Galbiati. Edició facsímil

Acta | Artis

Estudis d'Art Modern

Acta | Artis

Estudis d'Art Modern

2018

Núm. 6

ACAF-ART
LLIBRES

ACTA/ARTIS. ESTUDIS D'ART MODERN
Publicació anual del projecte i grup d'investigació ACAF/ART – GEAM
2018
Núm. 6

ACAF/ART – GEAM
Universitat de Barcelona
Facultat de Geografia i Història
Montalegre, 6-8
08001 Barcelona
<http://www.acafart.org/publicacions>
actaartis@acafart.org

Edicions de la Universitat de Barcelona
Adolf Florensa, s/n, 08028 Barcelona
Tel.: 934 035 430 - Fax: 934 035 531
www.publicacions.ub.edu
comercial.edicions@ub.edu

ISSN 2339-7691
DL B-26.670-2013

© Dels textos i les fotografies, els seus autors (Archivo dell'arte, Pedicini fotografi, pàg. 62; Flora Bevilacqua, pàg. 53; Biblioteca Nacional de Portugal, pàg. 99; Bibliothèque nationale de France, pàg. 106; Finnish National Gallery, pàg. 119; Riccardo Gonella, pàg. 51 i 52; Hilde Lotz-Bauer, Photothek des Kunsthistorischen Instituts in Florenz – Max Planck Institut, pàg. 29 i 30; Tomas Macsotay, pàg. 120 i 129; Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, pàg. 140; Carlos Plaza, pàg. 15, 20, 26 i 28; Polo Museale de la Campania, pàg. 66 i 67; Polo Museale dell'Emilia-Romagna, pàg. 46; Rijksmuseum, pàg. 100; Servei Fotogràfic del Museu Nacional d'Art de Catalunya, pàg. 200, 207, 208, 210, 212, 214 i 216).

Acta Artis

Estudis d'Art Modern

DIRECTORS

JOAN SUREDA, Catedràtic d'Història de l'Art,
Universitat de Barcelona

CARME NARVÁEZ, Professora agregada
d'Història de l'Art, Universitat de Barcelona

EDITORA

EVA MARCH, Professora agregada
d'Història de l'Art, Universitat Pompeu Fabra,
Barcelona

COORDINADORA DEL CONSELL DE REDACCIÓ, DE PLANIFICACIÓ I D'AVUACIÓ

ROSA MARIA CREIXELL, Professora agregada
d'Història de l'Art, Universitat de Barcelona

CONSELL DE REDACCIÓ

FERNANDO ANTÓNIO BAPTISTA PEREIRA,
Professor associado da Faculdade de Belas Artes,
Universidade de Lisboa

ANNA BISCEGLIA, Vicedirettrice della Galleria
Palatina, Florència

ALICIA CÁMARA, Catedrática de Historia del Arte,
Universidad Nacional de Educación a Distancia

ROCÍO CARANDE, Catedrática de Filología Latina,
Universidad de Sevilla

MARIANO CARBONELL, Catedràtic d'Història
de l'Art, Universitat Autònoma de Barcelona

XIMO COMPANY, Catedràtic d'Història de l'Art,
Universitat de Lleida

MYRIAM FERREIRA RODRÍGUEZ, Profesora
ayudante de Historia del Arte, Universidad
Internacional de La Rioja

RAFAEL GARCÍA MAHÍQUES, Professor titular
d'Història de l'Art, Universitat de València

HELMUT C. JACOBS, Universitätsprofessor,
Spanische Literatur-und Kulturwissenschaft,
Universität Duisburg-Essen

LESLEY MILLER, Senior Curator, Department
of Furniture, Textiles and Fashion, Victoria
and Albert Museum, Londres

LAUREÀ PAGAROLAS, Director tècnic de l'Arxiu
Històric de Protocols de Barcelona

SOFÍA RODRÍGUEZ-BERNÍS, Directora del Museo
Nacional de Artes Decorativas, Madrid

ANTONI SIMON, Catedràtic d'Història Moderna,
Universitat Autònoma de Barcelona

ISABEL VALVERDE, Professora titular d'Història
de l'Art, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona

CONSELL ASSESSOR

BARBARA AGOSTI, Professore ordinario di Storia della critica d'arte, Università degli Studi di Roma «Tor Vergata»

ALESSANDRO BALLARIN, Professore emerito, Università degli Studi di Padova

ANTHONY J. CASCARDI, Professor of Comparative Literature, Rhetoric, and Spanish. Director of the Townsend Center for the Humanities, University of California, Berkeley

MARGARET E. CONNORS MCQUADE, Assistant Director Curator of Decorative Arts, The Hispanic Society of America, Nova York

FERNANDO R. DE LA FLOR, Catedrático de Literatura Española, Universidad de Salamanca

JOSEPH LEO KOERNER, Victor S. Thomas Professor of the History of Art and Architecture, Harvard University, Cambridge, Massachusetts

GINEVRA MARIANI, Direttore Calcoteca Istituto Nazionale per la Grafica, Roma

KEITH MOXEY, Barbara Novak Professor and Chair of Art History at Barnard College, Columbia University, Nova York

ROSA NAVARRO, Catedrática emèrita de Literatura Espanyola, Universitat de Barcelona

ALESSANDRO NOVA, Direttore Kunsthistorisches Institut in Florenz – Max-Planck-Institut

ANTONIO PAOLUCCI, Ex Direttore dei Musei Vaticani, Ciutat del Vaticà

GIOVANNI ROMANO, Professore emerito, Università di Torino

VICTOR STOICHITA, Chaire d'Histoire de l'Art Moderne et Contemporain, Université de Fribourg

CHRISTOPHER WOOD, Professor of History of Art, Yale University, New Haven, Connecticut

HAN COL·LABORAT EN AQUEST NÚMERO

ESTER ALEGRE CARVAJAL
Universidad Nacional de Educación a Distancia
ealegre@geo.uned.es

MARÍA BENDITO
Universitat de Barcelona
benditoharo@gmail.com

MATTEO BORCHIA
Sapienza Università di Roma
matteo.borchia@gmail.com

TANIA DE NILE
Università della Calabria, Cosenza
tania.denile@beniculturali.it

PILAR DIEZ DEL CORRAL CORREDOIRA
Universidad Nacional de Educación a Distancia
pilarddcc@gmail.com

MARZIA FAIETTI
Gallerie degli Uffizi, Florència
marzia.faietti@beniculturali.it

MYRIAM FERREIRA
Universidad Internacional de La Rioja, Logroño
myriam.ferreira@unir.net

MIREIA FREIXA
Universitat de Barcelona
mireia.freixa@ub.edu

SARA GUTIÉRREZ IBÁÑEZ
Universitat Autònoma de Barcelona
sara.gutierrezib@gmail.com

TOMAS MACSOTAY
Universitat Pompeu Fabra, Barcelona
tomas.macsotay@upf.edu

EVA MARCH
Universitat Pompeu Fabra, Barcelona
eva.march@upf.edu

IDA MAURO
Universitat de Barcelona
idamauro@ub.edu

FRANCISCO MERINO RODRÍGUEZ
Universitat de Barcelona
f.merino@biblioarquitectonica.com

MACARENA MORALEJO
Universidad de Granada
macarenamoralejo@ugr.es

CARLOS PLAZA
Universidad de Sevilla
carlosplaza@us.es

JOSÉ RIELLO
Universidad Autónoma de Madrid
jose.riello@uam.es

JOAN YEGUAS I GASSÓ
Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona
joan.yeguas@museunacional.cat

Sumari

- 9 **EDITORIAL**
- 11 **ARTICLES**
- 13 De la «Sevilla Tiburtina» a la ciudad «fundada en el agua». Arquitectura, ciudad y paisaje en Italia en el viaje a Jerusalén de Fadrique Enríquez de Ribera (1518-1520)
CARLOS PLAZA
- 39 Humanismo y manifestaciones artísticas en el *milieu* del cardenal Alessandro Farnese (1520-1589). La retratística de «familiares» y «allegados» en Roma
MACARENA MORALEJO
- 55 La estancia en Nápoles de pintores españoles en la segunda mitad del siglo XVII. El caso de «Giuseppe spagnuolo»
IDA MAURO
- 73 Stregonerie mitologiche ed esercizi di *connoisseurship* tra le opere romane di Domenicus van Wijnen
TANIA DE NILE
- 87 Gregorio Guglielmi tra Stoccarda, Vienna e Berlino. Sviluppo e percorsi di un artista romano nell'Europa del Settecento
MATTEO BORCHIA
- 97 El *Kavalierstour* de Juan V por Europa: génesis, precedentes y significado de un viaje frustrado
PILAR DIEZ DEL CORRAL CORREDOIRA
- 113 Sergel in Naples and Pompeii: an Artistic Station in the Dark
TOMAS MACSOTAY
- 131 Domingo Álvarez Enciso: redes de apoyo e influencias
MYRIAM FERREIRA
- 145 Carlos Félix de Vargas Machuca y la *Colección de los edificios y planes del célebre arquitecto Andrea Palladio: sacada de la que publicó Octavio Bertotti Scamozzi, con la versión castellana de las ilustraciones que hizo este autor*
FRANCISCO MERINO RODRÍGUEZ
- 159 **APORTACIONES BREUS**
- 161 Políticas culturales de la Casa Ducal de Pastrana. Recepción de obras italianas en el convento de Carmelitas
- Descalzos de San Pedro de Pastrana (siglos XVII y XVIII)
ESTHER ALEGRE CARVAJAL
- 175 **CRÒNICA**
- 177 *Spagna e Italia in dialogo nell' Europa del Cinquecento*
MARZIA FAIETTI
- 195 La remodelació de la collecció d'art del Renaixement i el Barroc del Museu Nacional d'Art de Catalunya (2018)
JOAN YEGUAS I GASSÓ
- 217 **RESSENYES**
- 218 **Publicacions**
- 218 *Renacimiento anacronista*, Alexander Nagel i Christopher S. Wood
JOSÉ RIELLO
- 222 *Españoles en la corte de los Medici. Arquitectura y política en tiempos de Cosimo I*, Carlos Plaza
FRANCISCO MERINO RODRÍGUEZ
- 226 *Velázquez. El placer de ver pintura*, Ximo Company
EVA MARCH
- 230 **Publicacions d'ACAF/ART**
- 230 *Pintura española en la Colección Mascort. Visiones 1800-1950*, Rosa M. Creixell Cabeza
MIREIA FREIXA
- 231 **ARXIU**
- El V centenari de la mort de Leonardo da Vinci
- 233 La recepció de Leonardo da Vinci en la historiografía artística catalana de la segunda mitad del siglo XIX
SARA GUTIÉRREZ IBÁÑEZ
- 253 Leonardo y Martin. Por otros quinientos años de vida y fortuna, entre cordura y quimera, de Leonardo da Vinci
MARÍA BENDITO
- 265 *Il Cenacolo di Leonardo da Vinci del pittore Giuseppe Bossi nei giudizi d'illustri contemporanei*, Giovanni Galbiati. Edició facsímil
- 381 Informació per als autors
- 383 Information for authors